

tabb Cserna-Szabó-kötet. Nincsenek benne feltűnően elhibázott darabok, esetleg kedvencek lehetnek, mondjuk a *Diszkókirálynő* vagy az *I.M.P.S.* A korábbi szövegek narrációs túlkapasait és öncélú játékaikat a szerző kíméletlenül kitakarította prózájából. Eltűntek persze a novellaforma szabályait relativizáló, felülbíráló vagy épp felpanaszoló metanovellák is. Ezek itt ízig-vérig novellák, és nem úgy festenek, mint ha bármikor is mások szerettek volna lenni.

Van azonban még valami, ami megváltozott. A régebbi novellák mögött egy megzabolázhatatlan, néha féktelen örömmel, néha dühödten mesélő kamasz-elbeszélő állt. Volt ebben persze nem kevés öntetszelgés, néha vásári ripacskodás is, mégis jellegetesen Cserna-Szabó-i attitűd volt. Mintha az a valaki, aki a történetekért felel, és legalább miközben ír, kénytelen magát prózáírónak tartani, még nem döntötte volna el, hogy hogyan viszonyuljon ön maga szövegélő énjéhez. Megilletődött rácsodálkozással vagy épp elkeseredett felháborodással. Mostanra a mérkőzés eldőlt, a *Félelem és reszketés Nagyhalályon* elbeszélője szájában magabiztos kijelentéssé szelídült a korábban változó hangleyjtésű „én novellista vagyok” mondat.

NAGY IMOLA DÓRA

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2003,*
205 oldal, 1690 Ft)

SZŰTS ZOLTÁN:

Ezer ütés percenként

Ha jelen sorok írója történetesen maga Szűts Zoltán volna, akkor e kritika „papírra vetése” mindössze négy percet venne igénybe. Nem cél azonban a sebességet a minőség rovására előtérbe helyezni, így az is megbocsátható, ha Szűts Zoltán sem hasonló gyorsasággal írta meg első novelláskötetének darabjait. Az ifjú szerzőnek eddig több esszéje, tanulmánya, novellája látott napvilágot különböző fórumokon, valamint egy 1998-as verseskötet *Verszelídítés* címmel, még egyetemi évei alatt. „Civilben” az ELTE Modern Magyar Tanszékén a cyberkultúra és a hipertext kérdéseit vizsgálja és oktatja.

Novelláskötetével az idei könyvhéten debütált. Már első pillantásra sem hétköznapi a könyv, a borítón lévő fotót kéretik kizárólag esztétikai és asszociatív szemüveg segítségével vizsgálni, mindezt legalább másfél-két méter tisztes távolságból.

A kötet prózája mélyen elemző, sokrétű, nem nélkülözi a kellő humort, az iróniát, de a bizalmatlanságot és a keserűséget sem. Lendületes, valóban 21. századi írásmód ez, modern, de nem vész el a posztmodern kódében, nem akar kitűnni, hivalkodni vagy másnak látszani, egyszerűen adja magát. Legnagyobb erénye a narráció finom, de

nem kimódolt, már-már kötetlen folyama, mely mindenre kiterjed, egyetlen apró mozzanat sem kerül el a szerző figyelmét. Az elbeszélés kellemesen ível, van ideje kiterjedni, körülfontni minden apró fénypontot és árnyat a történet világában, nem hanyagol, nem szorít hátrébe, mégsem vádolható túlzott aprólékossággal.

A kötet három ciklusa meglehetősen élesen különül el egymástól, a szöveg jellege, az írói odafigyelés azonban mindháromat mélyen áthatja. Az első részben egy idős asszony emlékei, mindennapjai, gondolatai látnak napvilágot. Az öreges látásmód, az emlékek és a külvilág kuszasága, az oktalan félelmek és rögeszmék novelláról novellára állnak össze egyetlen egészé, egy tökéletesen kiépített belső világ tükörképévé. Minduntalan visszatérő képek, motívumok, félmondatok teszik kerekké a novellafüzért, az írások egymás mellett és egymásban egyaránt élnek.

A második ciklus hőse egy Hilario Lopez nevű lelkész és tanító, aki életének nagy felfedezéseit és történéseit, valamint saját novelláit veti papírra, gondosan lábjegyzetelve, minden részletre aprólékosan odafigyelve. Nem másodlagos, hogy hősünk cinemániában, azaz kóros filmnézési kényszerben szenved, így gyakran tűnnek elő filmélményeinek képei a sorok között, utolsó írása pedig mintegy jel arra nézvést, hogy a tengerentúli szappanoperák makacs

démona végleg kivonta a forgalomból szegényt. A szöveget még érdekesebbé teszi, hogy az állítólagos fordító, valamint több neves Lopez-kutató is ellátta lábjegyzetekkel, néhol intertextussal fűszerezve. Különösen azért egyedülálló mindez, mert az összes fiktív közreműködő Szűts Zoltán fantáziájának szüleménye. Lopez tiszteletes történetei többnyire bagatell témák egyvelegei, melyek komolyságát a cinikusabbnál cinikusabb lábjegyzetek hivatottak alátámasztani. Az érdekesség kedvéért érdemes kiragadni egy példát. A *Töréspont* című írásban Hilario Lopez, aki éppen börtönlelkész, egy kétségtelenül értékes naplóhoz jut, melyben végre megtalálja az úgymond végső választ az idő kérdésére, mondván, hogy az szakaszos. Az írások elszigetelt világa és a 21. század között a lábjegyzetek teremtenek egyensúlyt, tipikusan modern (és nem feltétlenül ízléses) szófordulatokkal, internetes URL-ekkel, filmcímekekkel, mikrotörténetekkel.

A harmadik rész a szöveg szerkesztettségét illetően még érdekesebb. A történet már abszolút modern, két kollégista fiú életébe nyújt bepillantást. Az egyes novellaszakaszok meglehetősen rövidek, a kis történetek végén kurzív szedéssel a szerző több lehetőséget kínál a továbbhaladásra. Kaland, játék, kockázat, a főhős te vagy – cseng vissza a szerepjáték hőskora, s valóban, ízlés szerint több vég választható, az olva-

só számára épp érdektelen részek minden következmény nélkül át-
ugorhatók. Mi mást mondhatnék
még? Kalandra fel!

GÁSZ BOGLÁRKA

(FISZ, Budapest, 2003, 173 oldal, 1700 Ft)

ZRÍNYI MIKLÓS

Összes művei

Érdeemes ma Zrínnyit olvasni? Tudja egyáltalán a tisztelt Olvasó, kiről is van szó? Talán beugrik valami *Áfium*, esetleg hogy *Szigeti veszedelem*, „Én az ki azelőtt iffiu elmével [...] Fegyvert s vitézt éneklek...” De mi közünk mindehhez? Fontosabb dolgaink vannak, mint egy több száz éve elhunyt író-költő-hadvezér írásait olvasgatni. Meg kell néznünk a tévében az aktuális valóságshow-epizódot, a moziban a legújabb szuperprodukciót, meg kell vennünk a legújabb technocédét, mert különben a világ elrohan mellettünk. Nincs idő belelapozni a máig (s alighanem örökre) legnagyobb magyar eposzba, pláne végigolvasni azt, amely nélkül nincsen sem a *Zalán futása* (nem mintha azt olyan gyakran levonnék a polcra), sem Arany elbeszélő költészete.

Ne is törődjünk vele, hogy Zrínnyitől nincsen magyar polgárodás, mert Kazinczy kanonizálta a

szinte teljesen elfeledett barokk szerzőt, 1817-ben kiadván akkor ismert összes műveit. Zrínnyit parafrázeálja a *Szózat* „itt élned, halnod kell” parancsa és Széchenyi pusztaság-vízija. De a mai boldog világban nem sokat tanulhatunk egy olyan embertől, aki hat nyelvet tudott, aki hithű katolikusként elismert tekintélynek számított a protestánsok között is, akit Európa a török elleni közös hadélén kívánt látni. Nem lehet írói-költői minta egy olyan alkotó, aki férfi létére női alakba bújjik (*Arianna sírása*), aki holmi eposzt írogat, amely éppen 1566 számozott strófából áll (1566-ban volt a szigetvári ostrom), aki gond nélkül idéz és épít be műveibe mitológiai, bibliai, antik és folklórelemeket, aki úgy alkotta meg az első magyar nyelvű királytüköröt (*Mátyás király életéről való elmélkedések*), hogy az egyúttal egyik legszebb szépprózai alkotásunk is.

Őszintén sajnálom a három sajtó alá rendezőt, Kovács Sándor Ivánt (költői művek), Kulcsár Pétert (prózai művek) és Hausner Gábort (levelek), amiért ilyen alapos munkát végeztek, felhasználva a Zrínnyifilológia minden eredményét, s nem elégedtek meg valamelyik korábbi kiadás újbóli napvilágra bocsátásával, amiért remek jegyzetapparátussal látták el a könyvet, hogy az is könnyen megérthesse Zrínnyit, aki nincs otthon a 17. századi magyar nyelvben. Igaz, ők komolyan veszik az alkotót, akinek műveit gondoz-